

PÕLLUMAJANDUSE JA MAAELU ARENGU NÕUKOGU

PROTOKOLL

Tallinn

08. jaanuar 2013 nr 7.2-6/1

Algus kell 14.00, lõpp 16.05

Juhatas: Helir-Valdor Seeder

Protokollisid: Veronika Vallner-Kranich, Eveli Naaris

Võtsid osa: Helir-Valdor Seeder, Ants Noot, Vello Ilves, Urmas Ingver, Jaan Kallas, Toomas Kevvai, Rein Kotšin, Raivo Külasepp, Indrek Laas, Illar Lemetti, Jaak Läänemets, Aavo Mölder, Tiit Niilo, Kristjan Piirimäe, Kalle Reiter, Juhan Särgava, Vahur Vingisaar, Kalmer Visnapuu

Puudusid: Taavi Ehrpais, Aivar Kallas, Mait Klaassen, Kaul Nurm, Sirje Potisepp, Tiina Saron, Ivar Sikk, Margus Timmo

Kutsutud: Margo Keerme, Raul Rosenberg, Külli Vikat, Mai Talvik, Erkki Miller, Triin Jääger, Marko Gorban, Ando Adamson, Merit Mikk, Aivar Pukk, Kalle Reiter, Aldo Vaan, Roomet Sõrmus, Jaan Sõrra, Targo Pikk mets, Kalle Hamburg, Eduard Matveev

Päevakord:

1. Biomajanduse arengukava koostamisest.
2. Ülevaade ÜPP arengutest.
3. Informatsioon erimärgistatud kütuse kasutamisega seonduvast.

Noot: Täna on päevakorras kolm punkti – erimärgistatud kütuse kasutamisega seonduvate arutelude hetkeseis, biomajanduse arengukava tutvustus ja ülevaade ÜPP arengutest. Kuna minister peab varem lahkuma, teen ettepaneku päevakorras muudatused teha ja esmalt arutada erimärgistatud kütuse kasutamisega seonduvat ning seejärel ÜPP arengut ja biomajanduse strateegiat.

Ettepanek päevakorra muutmiseks võeti ühehäälselt vastu.

1. Informatsioon erimärgistatud diislikütuse kasutamisega kohta – ülevaate arutelude hetkeseisust andis põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder.

Seeder: Teen lühikese ülevaate arutelude hetkeseisust. Hetkel on põllumeeste jaoks kehtima jäänud vana kord, midagi muutunud ei ole. Muret teeb see, et soodustus võiks olla suurem ning metsatöödel ja erakorralistel töödel nagu lume lükkamine võiks erimärgistatud kütuse kasutamine olla lubatud või see peaks olema kuidagi teistmoodi paindlikult lahendatud. Rahandusministeerium soovib rakendada täiesti uut kompenseerimise süsteemi praeguse asemel. Kuna puudub täpne ülevaade kui palju põllumajanduses kütust kasutatakse, sest see saab peamiseks kompenseeritava makse

välja arvestamise aluseks, Põllumajandusministeeriumi arvates on talunike jaoks õiglasem praeguse süsteemi kohandatud variant. Selleks tegime kolm ettepanekut: esiteks tuleks seaduses sätestada nn eriolukorra mõiste lume lükkamise puhul, et erakorraliste lumeolude puhul saaks operatiivselt kasutada erimärgistatud kütust. Teine ettepanek oli, et ka muudeks töödeks peale põllumajandustööde (näiteks metsas) kasutatav kütus maksustada täisaktsiisiga, et ei peaks erinevate tööde tegemiseks kütust vahetama. Selleks tuleks MTA-le teatada, millal ja kui kaua näiteks metsas tööd tehti. Kolmas ettepanek oli, et rahandusminister tõstataks ECOFIN-is küsimuse Euroopa Liidu riikides ühesuguse erisoodustuse määra kehtestamiseks erimärgistatud kütusele. Erimärgistatud kütuse küsimused tulevad kindlasti arutlusele riigieelarve strateegia ja 2014. aasta riigieelarve läbirääkimistel.

Teema tutvustuste järgselt toimus arutelu.

Mölder: Üks märkus siiski on, kui vanasti vaieldi selle üle kui palju kütusest läks aiandusele, kui palju teraviljale, kui palju omakasutuseks, siis nüüd on ju toetus lahti seotud ja seda kohustust ei ole. Kui nüüd võtta riigi keskmine kütusekulu, siis saavad ikka need, kes midagi toodavad. Sellepärast, ei tohiks selle uue süsteemiga kuidagi leppida.

Seeder: Just, nii on. Me sellega ei lepi, sellepärast, et need, kes tegelikult toitu toodavad ja rohkem kütust kulutavad, mis on juba ka erinevate kultuuride puhul erinev, millest ilmselt kõige rohkem võidavad lihtsalt niitjad ja see ei ole õiglane ning ei ole meie eesmärk. Kui see kompensatsiooni süsteem nüüd tuleb, siis me oleme ka siseriiklikult keerulises seisus - kütusekulu ei olene ainult kultuurist, vaid sõltub ka mullast ja piirkonnast. Seetõttu ei meeldi see süsteem väga ka Põllumajandusministeeriumile, kuigi alguses olime valmis seda tõsiselt arutama ja tegime mitmeid ettepanekuid, aga lõpuks ikkagi ongi õige, et küsimus on detailides ja kui hakata vaatama, kuidas tegelikult seda kompensatsiooni õiglaselt välja maksta, siis tundub, et praegune soodustusega süsteem, kus kõik saavad põllumajandustöödeks kütust kasutada nii palju nagu nad tegelikult ära kulutavad. Ma ei räägi praegu aiandusest jms, vaid see kehtib valdavalt ainult liikuvatele masinatele, millest tekib veelgi probleeme ja puudusi, aga igal juhul on see õiglasem kui hakata kompensatsiooni maksma ja seda välja arvestama. Nii kaugel me siis oleme ja vaatame, mida järgmise aasta riigieelarve arutelu toob. Me siiski püüame seda seisukohta kaitsta, et kui ei suudeta kokku leppida, siis vähemalt säiliks praegune olukord. Meil on hinge peal ka lume lükkamise teema, et see eriolukord oleks kindlasti sätestatud kui Rahandusministeerium sellega nõustub ja me püüame siin veel veenda neid, et selliseid juhtumid on avalikkuse huvides.

Piirimäe: Eelmisel koosolekul jäi meil niisugune arusaam, et tegelikult see erimärgistuse süsteem ja kütuse toetamine on meil kasutuses sellepärast, et me ei ole leidnud paremat viisi, kuidas põllumehi ja põllumajandust toetada. Praegu, kus väga palju kaarte on laual, kutsun ülesse leidma veel alternatiivseid viise põllumajanduse toetamiseks ja ikkagi äkki on võimalik üldse ära kaotada see kütusetootuse süsteem.

Seeder: Jah, ma filosoofilises plaanis ei vaidle üldse vastu, et selline soodustus ei motiveeri säästlikku majandamist ja ei ole mõistlik põllumeest toetada kütuse kasutamise soodustamiseks ehk piltlikult öeldes, kes kasutab rohkem kütust, see saab ka suurema soodustuse nii nagu ta praegu on. Kütusesäästlike tootmisviiside kasutuselevõtmist see ei motiveeri. Olemuslikult ei ole see põhimõtteliselt õige suund,

aga kuna meil Euroopa Liidus niimoodi on, siis meie ettepaneku esimene samm ongi, et võrdsustame ära ja loome ühtsed tingimused olukorras, kus osades riikides on lausa 0% kütuseaktsiis. Siis ei saa me rääkida siin, et me lähme täisaktsiisile ja oleme nüüd rohelised, siis me kaotaksime oma konkurentsivõimes kohutavalt. Me ei ole filosoofiliselt selle vastu, aga küsimus on selles, et siis peaks minema sellele üle kogu Euroopa ühiselt ja meie ettepanek ongi, et ECOFIN-is neid maksuküsimusi arutataks. Teeme siis otsuse, et maksavad ka teised EL-i liikmesriigid täiskütuseaktsiisi ja siis on vähemalt võrdne olukord Eesti tootjatele ja saavutame kasvõi sellises suunas siis midagi. Sama nagu toetustega, ega me ei taotle tingimata suuremaid toetusi, vaid me taotleme võrdsemaid toetusi.

Nurm: Aga mitu liikmesriiki ongi ju sellised, kes ei kompenseeri ega ei anna odavamalt, üks neist on meie lähinaaber Rootsi, et kui nüüd minna ECOFIN-i ja öelda, et kompenseerime nii palju, siis sellega sunnitakse peale ju nendele riikidele kompensatsioonimehhanism, kes täna üldse mitte midagi ei kompenseeri. Nii, et ega see ECOFIN-is käibeteemana tulla ei saa.

Seeder: Tõenäoliselt ei lepitagi kokku, aga see ei tähenda seda, et me ei peaks oma seisukohta välja ütleva. Ma arvan, et Jürgen Ligil on õigus, et seal ei suudetagi kokku leppida ja ma arvan, et see nii jääbki.

Nurm: Keegi, kes kindlasti tahab ja keegi, kes ei ole nõus kompenseerima.

Seeder: Täpselt nii. Ilmselt ongi nii, et seal konsensust ei teki, aga ma arvan, et me peaksime selle küsimuse lauale tõstatama, sest see on üks koht, kus tegelikult põllumajandustootjad on erinevas seisus ja meie oleme seal vahepeal. Mõned riigid ei kompenseeri üldse, siis on veel ka palju kõrgem soodusmäär kui meil ja mõnedel on täiesti 0%. Aga hüva, et me oleme vist siin Põllumajandusministeerium ja tootjad ühel seisukohal, et siin nüüd väga vaielda ei ole ja põhimõtteliselt sellise rohelise lähenemise poolt me oleme ka, aga kuidas selleni jõuda, sest selliseid poliitilisi kokkuleppeid Euroopa tasemel saavutada on ülimalt keeruline, aga liigume selles suunas.

Särgava: On mõte veel, et see aktsiisivahe maksmine oleks mõistlik nii teha nagu mobiiliga parkimise puhul. See on tehniliselt kõige lihtsam lahendada.

Seeder: Sellise ettepaneku me tegimegi. See võiks nii paindlikult olla, et selleks ei peaks kuhugi kontorisse minema ja pabereid täitma, vaid saab tõesti mobiili teel. Eks siin ole MTA-l omad hirmud – ei saa ju eitada, et võib-olla on selliseid põllumehi, kes deklareerivad kolme tunni eest, aga töötavad viis tundi, ja kuidas siis nüüd seda tõestada.

Särgava: Aga kui kuskil on mõni väike sulgi, ega sellepärast ülejäänud normaalset elu ei ole mõtet seisma jätta.

Nurm: RMK müüb mobiili teel kuuski ja müüb niimoodi tohutu arvu kuuski. Poleks seda süsteemi olnud, poleks mingit raha saanud ja kuused oleks ikka metsast ära toodud. Nii, et selles mõttes see on idee, iseasi on keskmine. Ma usun küll, et sinna tuleb ikka masina number sisse kirjutada ja sellega seoses on ka kütusekulu olenevalt masina võimsusest. Nii, et tegelikult on ju kontrollitav. Iga hetk lenda kopteriga peale ja vaata, kas on metsas või ei ole.

Seeder: Me järgmisesse MAK-i kirjutame selle ettepaneku sisse, et kopterit oleks vaja. Hüva, aga lähme siis edasi, see oli selline informatiivne punkt.

2. ÜPP arengud ja otsetoetuste arutelude seis – ülevaate andis Põllumajandusministeeriumi põllumajandusturu korraldamise osakonna juhataja Mai Talvik.

Pr Talvik tegi ettekande ÜPP otsetoetuste tulevikust. Mille järgselt esitati täpsustavaid küsimusi.

- Kui 2011. on see võrdlusaasta, kas siis vaadatakse seda, kas see isik tegutses põllumajanduses või vaadatakse ka seda, kui palju ta tegutses, kui suurel hulgal maad tema käes oli ja selle võrdluses vaadatakse siis 2014. aastat?

Talvik: Vaadatakse seda, et ta lihtsalt oli skeemis, sest maa aluseks on 2014. aastal kasutuses olev maa, mille puhul kogus ei ole üldse oluline.

- Kui maakasutusest 75% on rohumaa ja ülejäänud põllumaa on alla 50 ha, siis nende puhul ei kehti rohestamise nõuded. Kas see ei ole nüüd jälle niitjate selge eelistamine?

Talvik: Meil tuleb sellega kindlasti probleeme ja see on kindlasti üks eesmärkidest miks me seda otsetoetuste arutamise väikest töögruppi kokku tahtsime kutsuda, et kasutada ära neid valikuid, mis liikmesriigile jäetakse, et leida lahendusi, mis meie poolt oleks toetatavad.

- Kuidas püsirohumaade osas on Eesti positsioon? Eestis on ju võrreldes 2005. aastaga püsirohumaa osakaal ju väga palju suurenenud, et kui nüüd 2014. jääb aluseks ja läheb veel suuremaks see püsirohumaa osakaal, kas siis see muutub Eestile hoopis koormavaks, kui me võtame ainult 2014. aasta aluseks.

Talvik: Meie oleme pooldanud seda seisukohta, et igal juhul ei tohiks seda tootja tasemel hakata kontrollima, vaid jääks riigi tasemele.

- Üks oluline element võimalikust ökoloogilise kasutuseesmärgiga alade loetelust puudu ja need on kuivenduskraavid ja nende kraavide perved, mis on täielikult looduslikud alad. Need ei pruugi kuuluda puhverribade alla, sest sellena mõeldakse kraavi ja põllu vahelist ala, aga mitte kraavi ennast. Kraav, mida ka tegelikult hooldatakse või ka ei hooldata on tegelikult täiesti looduslik ala ja looduslikest elupaikadest üks rikkalikumaid kooslusi. Seega tegelikult kraavid peaks ilmtingimata sisse jääma koos konkreetse märkusega ja see annaks Eestile võimaluse olulise osa sellest ökoloogilise ala kohustusest katta ära kuivenduskraavidega ning ei olekski väga palju muret. See on PRIA-le suur töö ümber rehkendada, kõik, mis siamaani on välja mõõdetud, mõõdetakse uuesti sisse, aga komisjon voliniku isikus on pidevalt seda toonitanud, et ei pea jätma täiendavalt. Tuleb võtta arvesse need, mis sul on ja mis puudu on, sinna teed juurde.

Talvik: Ma saan aru, et meie jaoks on kõige suurem probleem see, et need maastikuelemendid, mis meil püsirohumaa all on, ei lähe arvestusse sisse. Need samad kraavid, kui see on püsirohumaa ...

- Püsirohumaal pole niikuinii kohustust ju?

Talvik: Ei, aga kui kuivenduskraav jookseb läbi püsirohumaal, et kuidas siis toimida. Ka selles osas esiteks ei ole need alade loetelud veel lõplikult otsustatud, siin on palju lahtist ja seda räägitakse veel ja veel. Oluline on see, missugused kriteeriumid ja kuidas need määratakse.

- Üks küsimus veel, selle metsasuse osas. Üldine põhjendus, miks metsa ei taheta arvestada on see, et kui maksumaksja annab sulle raha, siis ta tahab, et põllumees midagi teeb selle rahaga, aga mets lihtsalt on olemas ja sellega ei tee mitte midagi. Nüüd samal ajal kui me räägime kuivenduskraavidest, siis seal käib tegevus peal. Me teeme midagi, me ei pane teda kollektorisse sisse, see on ka teine võimalus ja tegelikult looduslik mitmekesisus väheneb. Me hoiame ta lahtise kraavina ja ei tooda põllupinda juurde, ega hävita looduslikku mitmekesisust. Selles mõttes see metsasuse küsimuse saavutamine on väga raske teema, aga näiteks kuivenduskraave on, ma usun, kogu see põhjapoolne regioon täis kaevatud. See tuleks väga selgelt võtta tähelepanu alla, et kas ta on puhverriba, mis on kraavi ja põllu vahel või ta on kraav koos kahele poole puhverribaga või kraavipervedega. Seda hooldatakse ja niidetakse, seal tehakse midagi.
- Kui põllumajandustootja on juba 40. aastane ja tegeleb põllumajandusega ja näiteks võtab endale teise ettevõtte juurde. Kas selle pealt siis veel saab noore põllumajandustootja toetust?

Talvik: Mina arvan, et ei saa praegu komisjoni määratluse järgi.

- Tootmisega seotud toetuse osas tahaks küsida, et siin on pandud kirja lamba- ja kitseliha sektori laialdane toetamine ja ka piima- ja piimatoodete. Kas siin piima- ja piimatoodete alla kuulub ka kitsepiima toetamine?

Talvik: See sõltub kõik sellest, mida liikmesriik ära tõendab ja kuidas nendele tingimustele vastavusega on, et kui me vaatame seda, kuidas meil üldiselt lamba ja kitse arvukus viimastel aastatel on kasvanud. Tähendab, see toetus on mõeldud nii, et ta ei stimuleeri toetuse vastu mingit sektorit, kus viimastel aastatel on näha selget tootmise mahu kasvu. Väga raske on panna sellist sektorit vastama nendele tingimustele.

- Siin ongi see asi, et lambaliha meil toodetakse päris palju. Seda läheb riigist välja ohtralt, aga samas on kitsepiima toodetes olnud kasv viimasel ajal, kuigi seda on niivõrd vähe, et selle järgi on väga suur nõudlus. Välja viimiseks Eestist midagi järgi ei jäägi.

Talvik: Ma arvan, et neid üksikuid sektoreid me saame kindlasti arutada, siis kui selle kitsama ringiga kokku tuleme ja siit detailides hakkame edasi minema.

- Kas piimatoodete alla tootmisega seotud toetuse osas loetakse ka kitsepiima? Nt. lambaliha toodetakse palju ja läheb riigist välja, aga kitsepiima tootmine on väiksem, kuigi nõudlus on oluliselt suurem, rääkimata ekspordist?

Talvik: Sõltub sellest, kas vastame tingimustele ja kuidas me suudame komisjonile end ära tõestada. See kitsamas ringis arutelu otsetoetuste osas toimub siis 21. jaanuaril

kell 15.00, milleks saadetakse teatud küsimused ette. Kõik on väga kutsutud läbi mõtlema ja ettepanekuid tegema nende asjade kohta, mis liikmesriigile valikuks jäävad.

- Kas sellel aastal modulatsiooni enam ei rakendata?

Talvik: Modulatsioon rakendub samamoodi nagu 2012. aastal ja ei ole maksudega seotud.

- Mis on toetusõigus, mis sellega kaasneb? Hetkel on teema väga ebaselge ja vajaks täpsustamist.

Talvik: Toetusõigustest me kindlasti räägime täpsemalt selles otsetoetuste töögrupis. Kõige lihtsam viis aru saada on ilmselt nii, et see on analoogiline piimakvoodiga, mis määrati ja annab õiguse toetust saada. See on kirjas PRIA erilises registris ja see saadakse esimesel taotlemise aastal vastavalt nende ha-de arvule, mida põllumajanduses kasutuses on. Kui tulla taotlema otsetoetust 100 ha-ga ja need on toetusõiguslikud hektarid, siis PRIA määrab teile 100 toetusõigust. Nende väärtus kujuneb sellest, kuidas meile komisjoni poolt määratakse see toetusõiguste ümbrik ja kõik need valikud, mis nende teiste lisatoetuste pealt teeme, kas me ümbrikust hakkame rakendama eraldi väiketootjaid ja noortootjaid, mis need erisused on, sellest ülejäänud ümbrikust jagatakse välja kõikidele toetusõigustele ühesugune väärtus. Näiteks kui väärtus on 120 €/ha, siis see on ühe toetusõiguse väärtus.

- Aga kui see toetusõigus juba olemas on, kas siis pärast peab ka veel midagi tegema või tuleb lihtsalt raha vastu võtta?

Talvik: Tegema peab seda, et maad tuleb hoida vastavalt nendele tingimustele, mis kehtestatakse. Peab esitama taotluse, kus on nõuetekohane maa ja siis võrreldakse, et maad oleks sama palju kui toetusõigusi. Kui te esimesel aastal saite 100 toetusõigust, aga järgmisel aastal on millegi pärast 95 ha, siis saab aktiveerida 95 toetusõigust ja 5 jääb kasutamata või vastupidi, kui on 105 ha maad, siis oma määratud toetusõiguste alusel saab 100 ha toetust. Kui jäävad need reeglid, mis on käesoleval aastal ja teil õnnestub turult juurde osta 5 toetusõigust ja PRIA oma registris on teinud selle ülekande, et need 5 toetusõigust on teile juurde tulnud, siis te saate 105 ha-le taotleda.

- Kas see kauplemine käib nii siis iga aasta analoogiliselt elektriturule?

Talvik: Jah, nii see on.

- Kas see toetusõigus muutub ka pärandatavaks?

Talvik: Jah.

- Kui pika perioodi peale on planeeritud toetusõiguste süsteemi kehtivus?

Talvik: Vähemalt selle uue perioodi lõpuni. Kogu eelnev areneb näitab, et üks hetk tuleb toetusõigusi rakendada ja kuna läbirääkimised WTO-s on üles ehitatud sellele Euroopa Komisjoni poolt, siis jääb see meie toetusskeemi aluseks. Seega võib arvata, et süsteem jääb kehtima kauaks.

- Kas meie praeguste teadmiste valguses on 35-aastane linnast pärit tubli noor inimene, kellel on 39 ha maad, aktiivne põllumajandustootja ja saab koefitsiendiga 1,25 toetust? Juhul kui LR piir jääb 39 ha ja tal ei pea olema eriharidust, kutsetunnistust ega midagi, vaid on lihtsalt selle maa kasutaja ja omanik.

Talvik: Jah, kuid LR on õigus määrata lisakriteeriume. Maaelu poole pealt on juures tingimus eriala ja kogemuse kohta, aga otsetoetuste määruks praegu seda sees ei ole. Kui nüüd tuleb juurde, siis LR on õigus kehtestada.

- Toetusõiguste võõrandamise teemal, kui tuli jutuks börs ja kauplemine, siis teadaolevalt Saksamaal on piimakvoodi kõige suuremad omanikud advokaadid ja arstid, kes on ostnud selle börsilt kokku ja siis rendivad edasi põllumeestele. Kas me oleme huvitatud, et ka meil selline olukord tekib? See on mõtlemise koht.

Talvik: Meie kõige suuremad ootused on praegu selle peal, et aktiivse tootja definitsiooniga saame ikkagi piiritleda, sest see aktiivse tootja definitsioon jääb kehtima kõikideks järgmisteks aastateks. Ta saab taotlema tulla, kui ta vastab aktiivse tootja definitsioonile. Nüüd sõltub sellest, kuidas see asi paika loksud, kas jäävad ainult välistavasse loetelusse, et nt golfiklubi omanik ei saa, siis see meid palju ei aita. Kui me saame siin juurde kriteeriumeid tekitada, siis saab võib-olla selle probleemi osas natuke abi.

- Nii nagu on praegu piimakvoodiga, et täpselt sama, aga mingid piirangud juurde, et väga vähe kordi on võimalik võõrandada või kuidagi niimoodi. Ma kardan, et kui see asi niimoodi läheb, siis see ei toeta tegelikult meie põllumajandust ja läheb nii nagu Saksamaal.
- Võiks käia välja mõningaid ettepanekuid. Esiteks parlament lubaks meiesugustel riikidel jätkata ÜPT-ga, mis võiks meile sobida ja seda võiks püüda toetada. Teine asi, sellega liituvast, et 2020. aastani on 7-8 aastat aega ja selle ajaga võib maailmas väga palju muutuda ning seetõttu ma arvan, et Eesti võiks käia välja positsiooni, et need LR, kus on praegu toetusõigused välja jaotatud, et need kehtiksid kuni 2020. aastani. Vahepeal toimuvad ju vahehindamised ja kindlasti tulevad vahedebatid, et tegelikult see toetusõiguste süsteem on tõepoolest pigem nagu aadlitiitlite pärimine, mis vanas Euroopas oligi loomulikult mõistetav, aga nii suures Euroopa Liidus sellel enam väärtust ei ole. Võib-olla võiks selle ettepaneku reaalselt lauda käia, et antakse signaal sellega, et toetusõigused ei ole igavesed ja ei ole börsil kaubeldavad tulevikus ning kehtivad kuni 2020. aastani. Siis vaatame, mis edasi saab.

Talvik: Mina saan rääkida sellest, mis on toimunud ekspertide töögrupis, mis valmistab eesistujaga koos ettepanekuid nõukogusse ja seal on komisjon küll lükanud tagasi igasugused arvamused selle kohta, et saaks kuidagi teisiti kui toetusõigustega. Mitmed vanad LR tunnevad, et see on parem ja lihtsam süsteem kui ÜPT. Komisjon võtab automaatselt sellised ettepanekud maha, see on nende rohelise kasti positsioon WTO läbirääkimistel ja sellest ei loobuta.

Noot: ÜPT jätkamist me oleme igal sammul positsioonina välja käinud, aga seda ei arvestata. Vähemalt parlamendi ettepanekuga oleme suutnud saavutada selle, et 2020. aastani võiks jätkata ja see on juba suur pluss.

Talvik: Samamoodi tuli läbi parlamendi üleminekutoetus 2013. aastaks.

- Kas nn niitjad, kes saavad ÜPT-d ja jätavad purustatuna heina põllule hektarite viisi, kas need loetakse ka aktiivseteks põllumajandustootjateks või ei?

Talvik: Lähtudes tänasest seisust lähevad küll antud definitsiooni alla, aga küsimus on selles, millised minimaalsed tegevused Eesti kehtestab nendele tootjatele. Kui me oskame välja mõelda hea praktilise nõude, mis ei ole tülikas tootjale, aga nn ahistab ainult niitjaid, siis on väga hästi ja kõik ettepanekud on teretulnud.

- Kas on võimalik ka diferentseerida uute ettepanekute valguses toetusmäära, et niitjale nii palju ja tootjale nii palju?

Talvik: Esialgu ei ole, küsimus on selles 40%, kas sealtkaudu mingisuguste erisust saab tekitada. Me oleme mitu korda öelnud seda, et tahaksime tekitada eri tasemeid ja selle peale on meile selgelt ei öeldud.

- Tootmisega seotud toetus kohta, kuidas sellest nüüd aru saada, et kui eelmisel tootmisega seotud toetusel me seadsime teatud prioriteedid, kas siis nüüd on kõik tagurpidi? Need asjad, mis on arenenud ja otsetoetust enam anda ei saa, ning need asjad, mis on vindunud, et nendele võiks anda. Kuidas sellest aru saada?

Talvik: See tähendab seda, et üldisest ümbrikust me saame tõsta ühe summa kõrvale, aga küsimus on selles, kuidas me neid erilisi raskusi tõestame? Kui mõelda seda, mis me tegime artikkel 68 alusel selleks perioodiks, siis seal oli samasugune klausel ja seal me piirdusime sellega, et me maksime seda toetust kuni 100 pealistele piimakarjadele. Sellega me tõestasime ära, et nende arvukus kõige rohkem väheneb ja me ainult nendele tegime selle toetuse. Mõni samasugune põhjendus või argument tuleb leida sellele sektorile, mida me toetada tahame. Kui me lihtsalt ütleme, et tahame piimasektorit toetada, aga samas kui avalik statistika näitab, et meil piimatootmine koguaeg kasvab, siis me ei saa ju väita, et on raskustes.

- Kas see võiks jääda siis nõ kriisimeetmeks, et oleks võimalik kiirelt reageerida? Kui tekib nt sealihah puhul kriisihetk, kas siis oleks võimalik kiirelt reageerida sellele.

Talvik: Ei, tegelikult otsetoetuste skeemi puhul selliseid võimalusi ei ole. Teatud kriisimeetmed on kindlasti turukorralduse poole pealt, aga ka siin tuleb kõikide nende valikute juures, millest me rääkisime. Sisuliselt täna kehtiva eelnõu järgi me peaksime tegema otsustused ära 1. augustiks 2013, et rakendada neid 2014. Komisjon hakkab küll juba 2014. aastaks ette valmistama mingisugust ülemineku määrust. Ilmselt nad saavad aru, et kõiki neid rakendusakte ei jõuta valmis. Igal juhul kui nad tahavad midagi niisugust rakendada, siis kõige minimaalsem etteütleme aeg on eelmise aasta august. Mingid valikud jäävad ka ainult 1 kord terve 7 aastase perioodi jooksul,

mingid valikud on sellised, mis saab 1-2 korda üle vaadata ja need tähtajad pannakse määrusesse sisse.

- Siin võib mõelda ju ka piirkondi, meil on Eestis mingisugused piirkonnad, kus järjest põllumajanduslik produktioon väheneb ja me ei taha, et seal lõplikult välja sureb, siis sinna kehtestatakse need võimalused, kas kultuuride järgi vms.

Talvik: Kui me piirkonnad teeme, ei ole vaja kultuuride järgi, aga see sõltub jälle rakendusaktide elementidest, kui detailseks komisjon ettekirjutustega läheb.

- Kas 7% jääb toetusõiguse sisse või välja?

Talvik: Jääb sisse.

Noot: Meil täna ei olnudki plaanis täna teha põhjalikku ja lõplikku arutelu, et anda pigem ülevaatlilik informatsioon asjade seisust. Töörühm, mida Mai nimetas, seal peab hakkama põhjalikum töö peale. Detaile on hoopis rohkem kui täna siit välja tuli. Kui hakata vaatama, mida LR võib lisaks kehtestada ja need võimalused on tohutud. Samas tuleb jälgida ka administreerimiskoormust, et ei saa väga keeruliseks ajada asju. Kõik ettevalmistused võtavad ju aega ja suure tõenäosusega on 2014. rohkem üleminekuaasta ja 2015. oleks juba reaalsem rakendamise aasta.

- Mis ajal võiksid Euroopast tulla lõplikud otsused?

Noot: Täna ei ole EL-i eelarvet veel kokku lepitud, aga võib-olla veebruaris tuleb uus ülemkogu kokku uuesti ja äkki siis hakkab midagi juhtuma.

Petron: Kõige varem on mai-juuni.

Noot: Jah, kõige arvatavam aeg kokkulepeteks, pärast mida tulevad alles komisjoni rakendusaktid. Me oma seisukohti saame aga siiski arutada.

Otsus: Otsetoetuste tuleviku aruteluks kutsuti kokku mitteformaalne arutelugrupp, mille kohtumine toimub 21.01.2013 kell 15.00 Põllumajandusministeeriumi suures saalis.

3. Biomajanduse strateegia 2014-2030 koostamise ettepanek – ülevaate andis Põllumajandusministeeriumi kantsler Ants Noot.

Hr. Noot tegi ettekande Biomajanduse strateegia koostamise alustest.

Kotšin: Praeguse seisuga on teadaolevalt 100 miljonid inimesed maailmas veepuuduses. Ma ise olen pärit Kirde-Eestis ja Pandiverest hakkavad väga paljud vesikonnad pihta, mis mõjutavad üle riigi veekogusid. Praeguse seisuga võivad kaevandajad välja pumbata aasta 500 miljonit kantmeetrit vett oma kaevandustest, ilma, et see ohustaks ümbrust, aga teadupärast meie toiduainete tootjate põhi on just veel. Siin mõni aeg tagasi oli kaevandajal luba 5 miljonit välja pumbata nii-öelda merre ilma, et see ohustaks ümbruskonda. Praegu on see tõusnud 100 kordseks. Kas siin võiks/peaks/tuleks asja korrigeerida, sest vesi on väga oluline ja kaevandused võtavad sadade hektarite pealt metsad maha, aga üks mets toodab aastas 29

kantmeetrit biomassi? See on 1 ha metsa ja seal sees on nii marjad, loomad, puud ja muu selline.

Noot: Sellepärast ongi esitluses slaid, mis näitab ära vee olulisuse biomassi tootmisel ja biomajanduses.

Kotšin: Ma arvan, et siin peaks Põllumajandusministeerium koos Keskkonnaministeeriumiga muutma seda 500 miljonit tugevasti allapoole, sest muidu on kõigil tootjatel, kes jäävad Võrtsjärvest põhjapoole kehvasti.

Noot: Seda me nüüd kindlasti kavatseme teha, nii neid mullastiku kaitse küsimusi kui ka metsakaitse küsimusi koostöös Keskkonnaministeeriumiga arutada.

Piirimäe: Näen hetkel siin kolme väga tõsist viga, mis tuleb kindlasti ära parandada. Põhimõtteliselt on väga õige, et te seda asja teete, kogu see biomajanduse kontseptsioon. Esimene suur viga on see, et kogu lähtealus on sellel, et suureneb nõudlus energia, loomasööda, toidu ja kiudainete järgi. Maailmas see tõesti suureneb, aga Eestis pigem kahaneb ja kuskil ei ole näidatud, et see Eestis suureneks, asi on vastupidine. Eesti Energiamaajanduse arengukavas on selgelt näidatud, et energianõudlus väheneb läbi kulutõhususe, energiatehnoloogiate jne. Kui me vaatame Energiamaajanduse arengukava, siis tuleb energiat säästa, mis meil ongi käigus – renoveerimine, ülekandeliinide parandamine. Kui oletada, et suureneb energiavajadus Eestis, siis seda tuleks ikka väga selgelt põhjendada ka mingis teises arengukavas. Viide sellele, et maailmas energiavajadus suureneb, seal tekib see küsimus, et kas me kavatseme siis oma biomajanduse tööle panna senisest palju suuremaks ekspordiks. Kui see nii on, siis see on praeguses arengukava versioonis väga põhjendamata. Näiteks kuna Indias rahvaarv kasvab, siis suureneb ka energiavajadus ja see tuleks väga selgelt välja tuua, et me ei tegele Eesti energiavajaduse rahuldamisega, vaid me aitame Indiat. Samas võib ka vastupidiselt küsida, et kas ka Indias peaks sellist strateegiat hoopis proovima, miks me soodustame seda, et nemad rohkem tarbivad. Teine viga on see, et eesmärkide hulgas on täielikult puudu vajadus suurendada, kasvatada ja kaitsta neid samu bioressursse, see on lihtsalt praegu puudu. See peaks olema kohe ettepanekus sees. Praegu on kirjas, et võiks võtta rohkem kasutusele, mis on õige, aga selleks, et oleks võimalik ka kaugemas tulevikus kasutada, tuleb ressursse kasvatada ja säilitada. Kolmas puudus on ajagraafikus, see on kohutavalt kokku surutud. Ma toon näite siit, et keskkonnastrateegiate hindamine võtab kogemuse põhjal aega vähemalt 10 kuud, et seda normaalselt teha. Kui seda on proovitud teha lühema ajaga, siis sellest on tulnud tohutud jamad. Ärge planeerige keskkonnastrateegilisele hindamisele vähem kui 10 kuud, aga selleks ajaks peab olema arengukava mustand juba laual. Praegu mulle tundub, et hakkab toimuma tohutu kiirustamine ja saadakse küll valmis vajalikud dokumendid, aga osapooltega läbi arutamise kvaliteet hakkab kannatama.

Noot: Ma kommenteeriks seda esimest asja, kuna see on põhiline. Igal juhul oma elanikkonna toidu, puidu jms varustamine on väga oluline. Aga me igal juhul näeme siin selget ekspordipotentsiaali. Arengufond viis Rahandusministeeriumi tellimisel läbi analüüsi võimalike kasvuvaldkondade osas ka selleks, et üleriigilist konkurentsivõimet planeerida ja tegelikult põllumajanduse valdkond oli üks vähestest, mis väga selgelt oli kasvuvaldkond, millel on näha ka väga selget ekspordipotentsiaali just tulenevalt maailma nõudluse suurenemisest. Miks mitte siis ära kasutada seda võimalust kui me ettevõtlust tahame edendada ja selle kaudu meile kõik hüved siia

riiki jõuavad. Teisalt on meie eesmärk ka rohkem taastuvaid energiaallikaid kasutusele võtta ja see on just see, mida see arengukava kujutab. Biomass on taastuv allikas ja siin peab eelkõige vaatama, et ei läheks tasakaalust välja toidu- ja energiatootmine.

Nurm: Ühe konkreetse märkuse tahaks teha, et kui näiteks keskkonnasõbralik ja majanduslikult efektiivne asendada väljendusega, et biomajandust arendatakse säästva arengu põhimõtete kohaselt, siis lisandub sinna ka sotsiaalne aspekt, mis on tegelikult see ülemaailmne trend ja eriti Euroopa Liidu säästva arengu suunal. Kui selline asendus teha, siis lähevad asjad enam-vähem paika.

Ingver: Kas taastuvenergia tootmine on meeles ka siis, kui te valmistate ette investeringumeetmete kava. Piltlikult öeldes, kui täna öeldakse, et biogaasijaama ei ole mõtet teha, kui on alla 500 looma, siis praeguse projekti alusel te välistate suurte lautade investeringutoetuse. Pigem teha praegu kolm 200 pealist lauta kokku, et saaks seal ka biogaasi toota, aga praegune investeringumeede välistab selle võimaluse.

Noot: Mul on ettepanek, et MAK-i meetmete diskussiooni täna ei avaks.

Kevvai: Ma tahaksin rõhutada seda, et täna on küsimus pigem selles, kas me hakkame biomajanduse strateegiaga tegelema või ei hakka. Küsimus ei ole selles, mis lähteülesandes on vale või mitte, vaid kas hakkame üldse selle üle diskuteerima või mitte. Kui me otsustame, et sellist strateegiat vaja ei ole, siis me ei pea ka küsima seda, kas üks või teine punkt on vale. Selge on see, et strateegia väljatöötamisele roheline tule saades, me saame need diskussioonid läbi viia.

Noot: Kõigepealt tulebki jah võtta vastu otsus, et me üldse hakkame seda strateegiat välja töötama ja kui me saame teie poolt heakskiidu, siis saame hakata alles arutama, mis seal täpsemalt on. Üldplaan saab aga selline olema nagu lähteülesandes on kirjeldatud.

Otsus: Võeti vastu otsus biomajanduse arengukava koostamiseks ja ettepaneku esitamiseks Vabariigi Valitsusele.

(allkirjastatud digitaalselt)

Helir-Valdor Seeder

Nõukogu esimees

(allkirjastatud digitaalselt)

Eveli Naaris

Protokollija